

Druk BRM Nr 57/2024
Projekt z dnia 3 kwietnia 2024 r.

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W ŁODZI
z dnia 2024 r.**

w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Artura Szyka na terenie Miasta Łodzi.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688), Rada Miejska w Łodzi

uchwala, co następuje:

- § 1. Ustanawia się rok 2024 Rokiem Artura Szyka na terenie Miasta Łodzi.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Łodzi.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Łodzi**

Marcin GOŁASZEWSKI

Projektodawcą jest:
Karolina Kępka
Radna Rady Miejskiej w Łodzi

PRZEWODNICZĄCA
Komisji Kultury
Rady Miejskiej w Łodzi
Karolina Kępka

Projekt zgodny z przepisami prawa
opiniuję pozytywnie
pod względem formalno-prawnym

RADCA PRAWNY
Łd-M-1638
Lukasz Gajewski
5.04.2024r.

UZASADNIENIE

Do Rady Miejskiej w Łodzi wpłynął wniosek Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi dotyczący inicjatywy ustanowienia roku 2024 Rokiem Artura Szyka.

W 2024 roku przypada 130. rocznica urodzin Artura Szyka, malarza, wielkiego artysty pochodzącego z Łodzi, a także 80. rocznica likwidacji Litzmannstadt Getto (w którym zginęła jego rodzina). Jest to okazja, żeby przypomnieć twórczość malarza, zarówno w rodzinnym mieście, jak i w całej Polsce.

Artur Szyk, światowej sławy artysta - autor miniatur, m.in. ilustrujących Statut Kaliski i Haggadę, urodził się w Łodzi 16 czerwca 1894 r., zmarł w USA 13 września 1951 r. w New Canaan w stanie Connecticut w USA

Zadebiutował w Łodzi jako karykaturzysta i ilustrator jeszcze przed I wojną światową. Wraz z Julianem Tuwimem – z którym się przyjaźnił - założył kabaret “Bi-Ba-Bo”, dla którego robił dekoracje. W czasie wojny polsko-bolszewickiej zgłosił się do wojska i kierował wydziałem propagandy polskiej armii w Łodzi. Poprzez swoje ulotki i plakaty namawiał do walki z bolszewikami, w ten sposób bronił niedawno odzyskanej niepodległości. Za odwagę otrzymał stopień oficerski. Choć już w latach 20. XX w. malarz zamieszkał we Francji, często wracał do Łodzi i zawsze podkreślał swoje przywiązanie do ojczyzny. „Gdziekolwiek będę – pracować będę zawsze i przede wszystkim dla Polski”. Pod koniec 1926 roku artysta zaczął pracę nad Statutem Kaliskim. Na 45 kartach przedstawił w formie miniatur polsko-żydowskie dzieje: od XIII wieku, kiedy Żydom w Polsce nadany został przez księcia Bolesława Pobożnego tytułowy Statut Kaliski, czyli przywilej, który określał ich status prawny, poprzez udział Żydów w polskich walkach narodowo-wyzwoleńczych, aż po ich obecność w Legionach Piłsudskiego. „W Statucie Kaliskim gloryfikuję jeden z najpiękniejszych aktów liberalizmu polskiego w dziejach Europy” – podkreślał artysta. Pierwszy egzemplarz dzieła Szyk zadedykował Józefowi Piłsudskiemu, którego uważał za męża opatrnościowego Polski i wroga wszelkich nacjonalizmów.

W latach 30. XX w. przez kilka lat znowu mieszkał w rodzinnej Łodzi, skąd pochodziła także jego żona Julia Likerman, w Łodzi urodziły się jego dzieci: Jerzy i Aleksandra.

W historii sztuki zapisał się przede wszystkim jako mistrz miniatury i autor antyfaszystowskich plakatów. Ale spod jego ręki wyszła też m.in. „Księga Estery”, “Pieśń nad pieśniami”, a także „Haggada” - zbiór opowieści biblijnych Starego Testamentu (to dzieło było tworzone w mieszkaniu przy ul. Więckowskiego).

Wybuch II wojny światowej zastał rodzinę w Londynie. W 1940 roku wyjechał do Kanady, potem przeprowadził się do Stanów Zjednoczonych i pracował w antyfaszystowskiej propagandzie. W tym czasie jego matka i brat znaleźli się w łódzkim getcie, gdzie oboje zginęli. To zamordowanym w Holokauście łódzkim Żydom artysta dedykował piękną grafikę.

Szyk zasłynął jako autor karykatur wspierających walkę z faszyzmem. Narysowane jego kreską sylwetki Hitlera, Goebbelsa, Mussoliniego, Hirohito i innych zwolenników III Rzeszy, były znane w okupowanej Europie i Ameryce. Jego prace zbierali alianccy żołnierze - były podobno równie popularne jak zdjęcia gwiazd Hollywood, a Hitler miał wydać na autora zaoczną karę śmierci - o nagrodzie za głowę Szyka pisały amerykańskie gazety, w których publikował swoje rysunki. Trafnie i kąśliwie karykatury polityczne Szyka przeszły do historii i stały się wzorem dla następnych pokoleń artystów. Do dziś uchodzą za arcydzieła w swoim gatunku.

Artur Szyk był dumny ze swych polskich korzeni i zawsze podkreślał związki z Polską i Polakami. Był zaprzyjaźniony z wieloma politykami, którzy doceniali jego talent. Malowane w Paryżu dzieło pt. „Waszyngton i jego czasy” zostało zakupione przez prezydenta RP Ignacego Mościckiego i ofiarowane jako osobisty prezent dla Franklina Delano Roosevelta. Był to dar narodu polskiego dla narodu amerykańskiego. Prace Szyka wisiały w Białym Domu aż do 1941 roku, kiedy to zostały przeniesione do Biblioteki Roosevelta w Hyde Parku. Po wojnie artysta nie wrócił do Polski, przyjął obywatelstwo amerykańskie. Zmarł 13 września 1951 roku w New Canaan w stanie Connecticut w USA. Jest pochowany na cmentarzu Montefiori w Nowym Jorku.

Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi od wielu lat przypomina postać i twórczość Artura Szyka. Wystawa „Artur Szyk – Człowiek dialogu” była pokazywana w wielu miastach w Polsce, a także w Wilnie na Litwie i we Lwowie w Ukrainie. W ubiegłym roku jej francuska wersja otwarta została w Paryżu, trwają rozmowy nad kolejnymi edycjami w innych krajach. W roku jubileuszowym planowane jest przygotowanie nowoczesnej mobilnej wystawy dedykowanej pracom Artura Szyka, które pozwolą opowiadać uczniom i studentom o wielu ważnych wydarzeniach historycznych. Wraz z nią planowana jest także publikacja skierowana do szkół oraz warsztaty historyczne, malarskie i karykatury (dla młodzieży i dorosłych). Szerokiej publiczności pokazany będzie film „Artur Szyk – iluminator” Piotra Zarębskiego, który prezentując losy Szyka przeprowadził wywiady ze znawcami jego twórczości, a przede wszystkim jego córką Aleksandrą Szyk Braciejowską. Łódzkie Centrum Dialogu chciałoby także stworzyć szlak Artura Szyka po Łodzi naznaczony jego pracami.

Współpracą przy promowaniu twórczości artysty zainteresowana jest Ambasada USA w Polsce (Szyk był obywatelem USA) i Fundacja Taubego oraz The Arthur Szyk Society

w Burlingame. Projekt został już dofinansowany z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu dotacyjnego „Niepodległa”.

Nota biograficzna sporządzona została we współpracy z Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi.

PRZEWODNICZĄCA
Komisji Kultury
Rady Miejskiej w Łodzi

Karolina Kepka